

Sygn. I C 191/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Marek Nadolny
Protokolant:	stażysta Anna Pietrusiewicz

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2018 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa W. C.

przeciwko B. W.

o zapłatę

1. oddala powództwo;
2. nie obciąża powoda kosztami procesu.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt I C 191/17

UZASADNIENIE

Powód W. C. pozwem z dnia 20 czerwca 2017 roku wniósł o zasądzenie od pozwanego B. W. kwoty 100.000 zł.

Uzasadniając swoje żądanie wskazał, iż dochodzona kwota stanowi odszkodowanie, zadośćuczynienie za skazanie go za czyny, których nie popełnił. Wywodził, iż naraziło go to na utratę zaufania w środowisku społecznym oraz straty psychiczne poprzez odbywanie kary pozbawienia wolności. Podał, iż pozwany składał fałszywe zeznania odnośnie gróźb i rozboju w dniu 9 lutego 2015 roku. Przy czym w jego ocenie zdarzenia takie nie miały miejsca. Twierdził, iż pozwany rozpowiada nieprawdziwe informacje na jego temat, przez co naraża go na złą opinię w środowisku społecznym (k.2).

Powód został zwolniony od kosztów sądowych w sprawie w całości (k.24).

Wniosek powoda o ustanowienie pełnomocnika z urzędu Sąd oddalił (k.23).

Pozwany B. W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany zakwestionował zasadność żądania powoda. Zarzucił, iż przeciwko powodowi Prokuratura Rejonowa w Słupsku skierowała akt oskarżenia, a sam powód dobrowolnie poddał się karze, wnosząc o skazanie go na karę trzech lat pozbawienia wolności, zapłatę grzywny 2.000 zł. oraz zapłatę zadośćuczynienia na rzecz pozwanego w wysokości 15.000 zł. podał, iż powód utracił zaufanie społeczne na skutek własnego zachowania. Nadto pozwany wywodził, iż nie miał potrzeby rozprowadzania wśród sąsiadów informacji na temat powoda, gdyż wszyscy oni mogli sami wyrobić sobie zdanie na temat powoda czytając prasę i oglądając telewizję (k.35-37).

Wniosek pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu Sąd oddalił (k.58-59).

W toku rozprawy w dniu 31 października 2017 roku powód uzupełnił swoje stanowisko przyznając, iż poddał się dobrowolnie karze, co było spowodowane chęcią powrotu do domu na Święta Bożego Narodzenia. Wskazał, iż w dniach 9 i 11 lutego nie doszło do czynów, o których zeznawał pozwany, a na skutek zeznań pozwanego musiał zaniechać prowadzenia działalności gospodarczej. Wreszcie oświadczył, iż w sprawie karnej pojawili się nowi świadkowie i został złożony wniosek o wznowienie postępowania karnego. Dalej zarzucił, iż pracodawcy przy poszukiwaniu zatrudnienia po usłyszeniu jego nazwiska odmawiają zatrudnienia. Twierdził również, iż od znajomych słyszał o zachowaniu pozwanego polegającym na twierdzeniu, iż powód chciał go zabić. Świadkowie, których powód zawnioskował mieli zeznawać na okoliczność ustalenia, iż zdarzenie nie przebiegało tak jak zarzuciła mu to prokuratura, a Sąd opisał to w wyroku skazującym (protokół rozprawy z dnia 31-10-2017r; 00:01:28-00:13:13, k.114-114v).

Natomiast na rozprawie w dniu 6 marca 2018 roku powód sprecyzował, iż nie domaga się zasądzenia żądanej kwoty tytułem zadośćuczynienia, a odszkodowania (protokół rozprawy z dnia 06-03-2018r; 00:14:43-00:17:27, k.313v) .

SĄD USTALIŁ NASTĘPUJĄCY STAN FAKTYCZNY:

Prokuratura Rejonowa w (...) w dniu 31 sierpnia 2015 roku skierowała m.in. przeciwko powodowi W. C. akt oskarżenia w sprawie (...). Oskarżono go o to, iż w dniu 11 lutego 2015 roku w S., uderzając nożem ostrzu o długości ok. 7 cm w okolice podżebrza lewego usiłował spowodować u B. W. chorobę realnie zagrażającą życiu, zamierzonego celu nie osiągając z uwagi na rodzaj odzieży w jaką był ubrany B. W., przy czym w wyniku zadanego razu B. W. doznał obrażeń ciała w postaci rany klutej podżebrza lewego naruszającą czynności narządu ciała na okres nie dłuższy niż 7 dni, tj. o czyn z art. 13§1 k.k. w zw. z art. 156§1pkt2 k.k. i art.157§2k.k. przy zastosowaniu art. 11§2k.k. (I zarzut); o to, że w dniu 9 lutego 2015 roku w S., działając w celu utrzymania się w posiadaniu zabranej ze sklepu (...) przy ul. (...) rzeczy w postaci butelki whisky m-ki L. o pojemności 0,5 litra i wartości 84,99 zł. bezpośrednio po dokonaniu kradzieży tej rzeczy, użył wobec pracownika ochrony sklepu (...) przemocy w postaci uderzenia pięścią w twarz, tj. o czyn z art. 281 k.k. (II zarzut); o to, że w dniu 9 lutego 2015r. w S., wypowiadając słowa „i tak zginiesz” groził B. W. pozbawieniem życia wzbudzając w nim uzasadnioną obawę spełnienia groźby, tj. o czyn z art. 190§1k.k. (III zarzut); o to, że w dniu 11 lutego 2015 roku w S. działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru i krótkich odstępach czasu wypowiadając dwukrotnie słowa „i tak cię zabiję”, groził B. W. pozbawieniem życia wzbudzając w nim uzasadnioną obawę spełnienia groźby, tj. o czyn z art. 190§1 k.k. w zw. z art. 12k.k. (IV zarzut); o to, że w dniu 14 lipca 2014 roku w P., w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności w postaci wypłaty wynagrodzenia za pracę, poprzez przesłanie wiadomości SMS, groził A. L. pozbawieniem życia, tj. o czyn z art. 191§2 k.k. (V zarzut). Akt oskarżenia zawierał wnioski o przesłuchanie 17 świadków, dwóch biegłych, listę dowodów z dokumentów oraz ośmiu dowodów rzeczowych podlegających oględzinom.

DOWÓD: akt oskarżenia Prokuratury Rejonowej w(...) w sprawie (...) (k.37-41).

Powód pismem z dnia 18 września 2015 roku datowanym na 17 września 2015 roku, wniósł o skazanie go za zarzucane mu czyny bez przeprowadzania postępowania dowodowego na karę 3 lat pozbawienia wolności, grzywnę w wysokości 2.000 zł. oraz zasądzenie zadośćuczynienia dla pozwanego w kwocie 15.000 zł. Odniósł to do pierwszego z zarzucanych mu czynów. Wskazał też, iż przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów.

DOWÓD: wniosek powoda o dobrowolne poddanie się karze (k.42).

Prokurator pismem z dnia 25 września 2015 roku datowanym na 24 września 2015 roku co do zasady nie sprzeciwił się wnioskowi powoda zastrzegając, iż wyraża zgodę na złożoną propozycję pod warunkiem dokonania zmian wniosku poprzez wskazanie kar jednostkowych za poszczególne przestępstwa, a uznanie kary zaproponowanej przez powoda za karę łączną.

DOWÓD: pismo Prokuratora Rejonowego w Słupsku (k.43).

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy w Słupsku w sprawie (...) uznał powoda za winnego wszystkich zarzucanych mu czynów (z zastrzeżeniem, iż czyny III i IV aktu oskarżenia stanowią ciąg przestępstw) i skazał go za nie, wymierzając jednocześnie karę łączną 3 lat pozbawienia wolności. Nadto wymierzył mu karę 100 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 20 złotych w związku z drugim zarzucanym mu czynem. Jednocześnie orzekł wobec oskarżonego nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego B. W. w wysokości 15.000 zł. w związku z czynem zarzucanym mu w punkcie 1. Sąd uwzględnił w całości wniosek powoda o dobrowolne poddanie się karze po ustaleniu, iż wina oskarżonego powoda i okoliczności popełnionych przestępstw nie budzą wątpliwości. W uzasadnieniu Sąd wskazał, iż przyznanie się powoda do popełnienia zarzucanego mu w punkcie I czynu potwierdzone było zeznaniami świadków, opinią biegłego z zakresu medycyny sądowej oraz nieosobowymi źródłami dowodowymi. Odnosząc się do pozostałych zarzutów Sąd ten wskazał, iż również w ich przypadku wina powoda nie budzi wątpliwości.

DOWÓD: wyrok Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 4 grudnia 2015 roku w sprawie (...) (k.44-45, 106v-107v, 124-125), uzasadnienie wyroku w zakresie podstawy prawnej wyroku oraz podjętych czynności (k.108-112, 125v-129), protokoły rozprawy apelacyjnej przed Sądem Okręgowym w Słupsku z dnia 31-03-2016 roku w sprawie (...) (k.130 i 132), postanowienie Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 11 maja 2016 roku w sprawie (...) (k.131), protokoły zeznań świadków złożone w postępowaniu przygotowawczym zawarte w aktach (...) SR w Słupsku (k.133-155, 160-165, 211-214), opinia biegłego z zakresu medycyny sądowej złożona w postępowaniu przygotowawczym, zawarta w aktach (...) SR w Słupsku (k.156-159, 224-228), kopia dokumentacji leczenia pozwanego (k.166-210, 215-223, 229-231), zeznanie pozwanego (protokół rozprawy z dnia 06-03-2018r; 00:17:27-00:29:22, k.313v-314).

Pismem z dnia 6 czerwca 2017 roku datowanym na 5 czerwca 2017 roku kierowanym do Komornika Sądowego w S. w sprawie egzekucyjnej (...) powód oświadczył, iż w związku z odbywaną karą pozbawienia wolności nie zamierza podejmować żadnego zatrudnienia w jednostkach penitencjarnych. W konsekwencji wzywał komornika do niezwłocznego odstąpienia od egzekucji.

DOWÓD: Pismo powoda z dnia 6 czerwca 2017 roku kierowane do Komornika Sądowego w S. w sprawie egzekucyjnej Km (...) (k.47).

Postępowanie egzekucyjne w sprawie (...) Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Słupsku J. M. prowadzone z wniosku pozwanego przeciwko powodowi o świadczenie pieniężne w kwocie 15.000 zł. zostało umorzone postanowieniem z dnia 8 czerwca 2017 roku z uwagi na stwierdzenie bezskuteczności egzekucji.

(...): postanowienie z dnia 08-06-2017 roku w sprawie (...) Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Słupsku J. M. (k.48-48v).

O skazaniu powoda za uderzenie pozwanego nożem informowała prasa.

DOWÓD: artykuł prasowy (k.49-49v).

Pozwany leczy się z uwagi na stan zapalny okolicy łuku żebrowego lewego w miejscu rany klutej zadanej w lutym 2015 roku. Stwierdzono stan po czterokrotnej ingerencji chirurgicznej, niedomykalność mitralną, niedomykalność zastawki trójdzielnej, niewydolność krążenia, nadciśnienia płucne.

DOWÓD: dokumentacja medyczna (k.51-52), dokumentacja fotograficzna (k.249).

Pozwany jest całkowicie niezdolny do pracy.

DOWÓD: orzeczenie lekarza orzecznika ZUS (k.53).

Pozwany utrzymuje się z renty w wysokości 1658 zł. W dniu zdarzenia z 11 lutego 2015 roku – gdy został ugodzony nożem przez powoda, wykonywał dodatkową pracę jako ochroniarz w sklepie (...). Zeznawał w sprawie karnej przeciwko powodowi. Nie postawiono mu zarzutu składania fałszywych zeznań, takie postępowanie przeciwko niemu się nie toczy.

DOWÓD: zeznanie pozwanego (protokół rozprawy z dnia 06-03-2018r; 00:17:27-00:29:22, k.313v-314).

SĄD ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powyższe okoliczności były między stronami w części bezsporne, dodatkowo dowodzone były dokumentami. Dokumenty te w ocenie Sądu tworzyły spójną i logiczną całość, wzajemnie się uzupełniając. Nie zawierały informacji sprzecznych bądź wzajemnie się wykluczających. W ocenie Sądu brak było podstaw, które uzasadniałyby odmowę przyznania tymże dowodom – we wskazanym wyżej zakresie – waloru wiarygodności. Odnosnie tych dowodów nie były składane żadne zastrzeżenia, Sąd nie dostrzegł także z urzędu żadnych okoliczności, które dowody te mogłyby podważać skutkiem czego uznał je za wiarygodne i wyczerpujące. Informacje podane przez pozwanego nie zostały przez stronę powodową kwestionowane. W większości dokumenty te pochodziły z akt sprawy postępowania karnego prowadzonego przeciwko powodowi, w wyniku którego został on prawomocnie skazany. Były to protokoły zeznań świadków, opinia biegłego, dokumentacja medyczna pozwanego, akt oskarżenia, pisma związane z dobrowolnym poddaniem się karze przez powoda, wyrok sądu I instancji z uzasadnieniem, protokoły postępowania przed Sądem Odwoławczym wraz z orzeczeniami. Ponadto były to również dokumenty złożone przez powoda w niniejszym postępowaniu wskazujące na jego stan zdrowia.

Za wiarygodne uznał również sąd zeznania pozwanego. Były one bowiem spójne i logiczne, znajdowały oparcie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, a w szczególności prawomocnym wyroku skazującym powoda.

Natomiast Sąd odmówił waloru wiarygodności zeznaniom powoda (protokół rozprawy z dnia 06-03-2018r; 00:07:21-00:17:27, k.313v). Były one sprzeczne z zeznaniami pozwanego, które Sąd uznał za wiarygodne. Nie znajdowały oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Zeznania pozwanego co do okoliczności złożenia wniosku o dobrowolne poddanie się karze za czyny objęte wyrokiem skazującym w sprawie karnej będącej przedmiotem niniejszego postępowania nie znajdują żadnego oparcia w zebranych materiale dowodowym. Powód nie przedstawił orzeczenia, które podważałoby, czy zmieniało ustalenia objęte prawomocnym wyrokiem karnym Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 4 grudnia 2015 roku w sprawie (...). Także jego zeznania o wysokości poniesionej szkody nie zostały poparte żadnym materiałem dowodowym. Zgodnie z art. 299 k.p.c. dopiero jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron. Strony są osobami najlepiej zorientowanymi w rzeczywistym stanie faktycznym sprawy. Jednakże bezpośrednie zainteresowanie wynikiem postępowania sądowego wpływa na ujawnianie przez strony wiadomości, może spowodować świadome lub nieświadome ich zniekształcenie, a nawet zatajenie. Dowód z przesłuchania stron jest w zasadzie tzw. dowodem „posiłkowym”, czyli przeprowadzonym tylko wtedy, gdy za pomocą innych środków dowodowych nie można uzyskać wyjaśnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli powód prowadził rzetelnie działalność gospodarczą, niewątpliwie posiadał dokumentację księgową. W konsekwencji możliwym było jej przedstawienie, a w konsekwencji w oparciu chociażby o nią, podjęcie próby ustalenia sytuacji majątkowej powoda, przy odpowiedniej aktywności procesowej ustalenie możliwych do osiągnięcia w przyszłości zysków. Powołany wyżej przepis art. 299 k.p.c. określa relację dowodu z przesłuchania stron do całokształtu materiału dowodowego zebranego w danej sprawie, traktując

wypowiedź dowodową strony jedynie jako ewentualne uzupełnienie materiału dowodowego. Powód niewątpliwie był bezpośrednio zainteresowany wynikiem postępowania. Dlatego Sąd odmówił jego zeznaniom wiarygodności w zakresie w jakim nie udało się tychże zeznań powiązać chociażby pośrednio w logiczną całość z innymi dowodami, potwierdzić, uzupełnić, zweryfikować.

Stosownie do uregulowania zawartego w art. 11 zdanie 1 k.p.c., ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym.

Jedynie osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną (art. 11 zdanie 2 k.p.c.).

Postępowanie cywilne – mówiąc najprościej - służy zasadniczo załatwianiu spraw cywilnych, a postępowanie karne – zasadniczo załatwianiu spraw karnych. W niektórych sytuacjach między sprawą cywilną i karną zachodzi współzależność tego rodzaju, że ten sam czyn może stanowić przestępstwo oraz rodzić skutki w sprawach cywilnych. Dochodzi więc do wzajemnego oddziaływania postępowania karnego na cywilne.

Powołany przepis reguluje kwestie związane z wiążącym prawomocnym wyrokiem sądu karnego skazującym za popełnienie przestępstwa, wydanym przed zakończeniem postępowania cywilnego, który jako okoliczność faktyczna ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy cywilnej. Moc wiążąca wyroków karnych w postępowaniu cywilnym została wprowadzona przede wszystkim dla uniknięcia możliwości wydawania na podstawie tego samego stanu faktycznego różnych – sprzecznych ze sobą orzeczeń w sprawach cywilnych i karnych. Przemawia za tym nie tylko wzgląd na jednolitość orzeczeń sądowych, lecz także na powagę wymiaru sprawiedliwości, ekonomii procesowej.

Związanie sądu cywilnego prawomocnym wyrokiem karnym wpływa na postępowaniu cywilne. Prowadzi do ograniczenia zasady swobodnej oceny dowodów. Sąd cywilny wiąże tylko wyroki prawomocne, skazujące, za popełnienie przestępstwa, czyli za zbrodnię lub występki. Takim wyrokiem skazującym jest również wyrok wydany w następstwie uwzględnienia wniosku oskarżonego o poddanie się karze - art. 387 k.p.k., gdyż wyrok wydany w takich okolicznościach, niezaskarżony w terminie lub utrzymany w mocy jest prawomocnym wyrokiem skazującym. Stosowaniu art. 11 k.p.c. do prawomocnego wyroku skazującego wydanego w wyniku dobrowolnego poddania się przez oskarżonego karze nie stoi również na przeszkodzie fakt, że zapadł on bez przeprowadzenia postępowania na zasadach ogólnych, albowiem wniosek oskarżonego o wymierzenie mu kary może być uwzględniony tylko wtedy, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości, a prokurator i pokrzywdzony nie sprzeciwiają się temu.

Podkreślenia wymaga, iż Sąd w postępowaniu cywilnym jest związany jedynie ustaleniami zawartymi w sentencji wyroku karnego.

Związanie wyrokiem przez Sąd cywilny obejmuje wszystkie okoliczności stanowiące istotę przestępstwa. Pojęcie to obejmujące wszystkie okoliczności faktyczne i prawne, zarówno o charakterze ogólnym, jak i szczególne, charakterystyczne dla danego rodzaju przestępstw. Związanie sądu cywilnego dotyczy ustalonych w sentencji wyroku karnego znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia, dotyczących czasu, miejsca, poczytalności sprawcy itp. Sąd w postępowaniu cywilnym jest związany ustaleniami wyroku karnego co do osoby sprawcy przestępstwa, co do osoby pokrzywdzonej, zawartym w sentencji wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego.

Istota mocy wiążącej wyroków karnych wyrażona w art. 11 k.p.c. polega na tym, że sąd rozpoznający sprawę cywilną musi przyjąć, iż skazany popełnił przestępstwo przypisane mu wyrokiem karnym, a zatem nie może samodzielnie dokonywać ustaleń i oceny, co do tych okoliczności, które wynikają z ustaleń zawartych w sentencji prawomocnego wyroku skazującego i przesądzają o popełnieniu przestępstwa. Okoliczności takie nie mogą być przedmiotem postępowania dowodowego oraz wyłączają możliwość dowodzenia okoliczności sprzecznych z tymi, które ustalił już sąd karny. Ustalenia prawomocnego wyroku co do popełnienia przestępstwa nie mogą być zatem podważone w postępowaniu cywilnym.

Sąd cywilny nie może dokonywać ustaleń sprzecznych ustaleniami zawartymi w wyroku skazującym.

Sąd postanowieniem z dnia 6 marca 2018 roku na rozprawie oddalił wnioski dowodowe stron o przesłuchanie w charakterze świadków: Z. K., M. W., A. S., A. W., T. K., A. Z., B. J., J. P., S. J., A. C., G. K.. Okoliczności na jakie zeznawać mieli w/w świadkowie dotyczyły przebiegu zdarzenia, które stwierdzone zostało wyrokiem karnym. Przy czym powód wskazywał, iż świadkowie mają potwierdzić prezentowaną przez niego wersję, iż zdarzenie nie wyglądało tak, jak ustalił to Sąd karny, a pozwany na okoliczność tego, iż zdarzenia przebiegały tak jak to ustalił Sąd karny.

Biorąc pod uwagę konsekwencje wynikające z treści art. 11 k.p.c., na które Sąd zwrócił uwagę wyżej przeprowadzenie powyższych dowodów nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej, skoro Sąd cywilny jest i tak związany prawomocnym wyrokiem karnym skazującym powoda za opisane w nim czyny. Dopiero ewentualne wzruszenie tegoż wyroku może prowadzić do zmiany sytuacji procesowej powoda, a taka sytuacja na gruncie niniejszej sprawy nie występuje. Stosownie bowiem do treści art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. W konsekwencji wskazana przez powoda podstawa faktyczna powództwa decyduje o istotności faktu, o decyzji sądu o dopuszczeniu dowodu celem jego przeprowadzenia. Przepis ten ma zastosowanie przed podjęciem rozstrzygnięć dowodowych i uprawnia sąd do selekcji zgłoszonych dowodów, jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć.

W tym miejscu wskazać należy, iż to na powodzie na mocy art. 6 k.c. spoczywał ciężar wykazania swych twierdzeń i przekonania Sąd o ich słuszności, a któremu to powód nie sprostał. Z samej bowiem zasady kontradiktoryjności procesu wynika, iż to strony obarczone zostały odpowiedzialnością za wynik procesu. Przy rozpoznawaniu sprawy rzeczą Sądu nie jest zarządzanie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie. Rola sądu nie polega bowiem na wykonywaniu przezeń obowiązków procesowych ciążyących na stronach. Strona prowadzi więc proces na własne ryzyko dowodowe (por. Orzeczenie SN z dnia 17.12.1996r., sygn. I CKU(...); opubl. OSNC (...); Wyrok SN z dnia 9.09.1998r., sygn. II UKN (...); opubl. OSNAP (...); Wyrok SN z dnia 25.03.1998r., sygn. II CKN (...); opubl. OSNC (...)). Z kolei działanie z urzędu i przeprowadzenie dowodu nie wskazanego przez stronę jest dopuszczalne tylko w wyjątkowych sytuacjach procesowych i musi wynikać z opartego na zobiektywizowanej ocenie przekonania o konieczności jego przeprowadzenia, np. w wypadku ujawnionej przez stronę bezradności czy w razie istnienia trudnych do przewyciężenia przez strony przeszkód, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie był wystarczający dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z 5.11.1997r.; III CKN(...); opubl. OSNC (...); wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24.10.1996r.; sygn. III CKN (...); opubl. OSNC (...)). W niniejszej sprawie brak było czynności, które Sąd mógłby przeprowadzić z urzędu. Powołana regulacja art. 11 k.p.c. w sposób istotny zawężyła aktywność procesową stron, czy sądu.

W niniejszej sprawie powód dochodził od pozwanego odszkodowania w związku z rzekomo złożonymi przez pozwanego fałszywymi zeznaniami w postępowaniu karnym, obciążającymi powoda i skutkującymi wystąpieniem szkody w związku z zaniechaniem prowadzenia działalności gospodarczej.

Stosownie do art. 415 k.c., kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

W prawie cywilnym szkoda jest podstawową przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej. Kodeks cywilny nie zawiera ustawowej definicji szkody. Pojęcie to jednak wyjaśnia doktryna i judykatura Powszechnie przyjmuje się, że szkoda polega na naruszeniu prawnie chronionych dóbr i interesów, zaś jej skutkiem jest zmniejszenie majątku poszkodowanego. Owo zmniejszenie majątku określane jest mianem uszczerbku. Za szkodę uznaje się więc uszczerbek jakiego doznał poszkodowany we wszelkiego rodzaju dobrach chronionych przez prawo. Uszczerbek dotyczący poszkodowanego może wystąpić w dwóch postaciach: straty, którą poniósł w wyniku zdarzenia szkodzącego oraz niezyskanych przez niego korzyściach.

Najczęściej spotykanym sposobem ustalenia wysokości szkody jest sposób różnicowy lub dyferencyjny sprowadzający się do badania stanu majątkowego dla wykrycia różnicy, jaka istnieje w majątku poszkodowanego przed i po

zaistnieniu zjawiska, które wywołało szkodę. Polskie prawo cywilne przyjmuje rozwiązanie, zgodnie z którym zobowiązany ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa swego działania lub zaniechania. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się obecnie konsekwentnie, że kryterium normalności odpowiada teorii adekwatnego związku przyczynowego. Teoria ta zakłada, że związek przyczynowy zachodzi tylko wtedy, gdy w grupie wszystkich przyczyn i skutków mamy do czynienia jedynie z takimi przyczynami, które normalnie powodują określone skutki. Nie wystarczy więc stwierdzić istnienie związku przyczynowego jako takiego, lecz należy stwierdzić, że chodzi o następstwa normalne (a nie niezwykle, nadzwyczajne).

Stosownie do treści art. 361 k.c. naprawienie szkody obejmuje – w granicach normalnego związku przyczynowego – nie tylko straty, które poszkodowany poniósł, ale i korzyści które mógłby osiągnąć gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Zgodnie z regułą wyrażoną w powołanym już art. 6 k.c., na poszkodowanym spoczywa ciężar dowodu wszystkich przesłanek odpowiedzialności, a przede wszystkim związku przyczynowego łączącego szkodę ze zdarzeniem, z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy pozwanego.

Ogólnie rzecz ujmując, szkodą jest powstała wbrew woli poszkodowanego różnica między obecnym jego stanem majątkowym, a tym stanem, jaki zaistniałby gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (tak w szczególności SN w orz. z 11 lipca 1957r. 2 CR (...), OSN 1958, nr 111, poz. 76 oraz w uchwale składu 7 sędziów z 22 listopada 1963r. III PO (...)). Szkodą jaka ewentualnie poniósł powód nie stanowiła normalnego następstwa zawinionego działania pozwanego.

Jak to trafnie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 kwietnia 2000r, V CKN (...), „normalny związek przyczynowy w rozumieniu art.361 §1 k.c. zachodzi wówczas, gdy w danym układzie stosunków i warunków oraz w zwyczajnym biegu rzeczy, bez szczególnego zbiegu okoliczności, szkoda jest typowym następstwem tego rodzaju zdarzeń”.

Zobowiązany bowiem odpowiada na zasadzie art. 361 §1 k.c. za normalne następstwa działania lub zaniechania, aczkolwiek nie zawsze będące bezpośrednimi jego następstwami. Oczywistym jest, że sam związek przyczynowy nie wystarczy na ogół do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej. Oprócz tego w rachubę wchodzi inne przesłanki, takie jak bezprawność czy wina.

W ocenie Sądu przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe, nie wykazało by zawinione działanie pozwanego doprowadziło do szkody po stronie powoda, by pomiędzy działaniem pozwanego i szkodą zachodził normalny związek przyczynowo – skutkowy. Powód nie sprostał obowiązkowi wynikającemu z ciężaru dowodu. Nie doszło do prawomocnej zmiany wyroku skazującego powoda, pozwany nie został prawomocnie skazany za składanie fałszywych zeznań.

Niezależnie od powyższego, powód nie udowodnił też, jaką ewentualnie stratę poniósł w związku z zaniechaniem prowadzenia działalności gospodarczej, jakie ewentualnie zyski, dochody mógłby uzyskać w okresie zatrzymania przez organy ścigania, osadzenia w zakładzie karnym. Wyłącznie same zeznania powoda w tym zakresie są niewystarczające, brak materiału dowodowego pozwalającego na ich weryfikację. Zważywszy, iż zeznania stron są wyłącznie dowodem uzupełniającym, na co sąd zwrócił uwagę we wcześniejszych rozważaniach.

Wskazać również należy, iż zaniechanie prowadzenia działalności gospodarczej przez powoda było konsekwencją umieszczenia go w Zakładzie Karnym. Do tego doszło natomiast na skutek prawomocnego wyroku skazującego. Został on wydany na skutek wniosku powoda – wniosku o dobrowolne poddanie się karze. Przy czym dowodem, na podstawie którego Sąd wydał wyrok skazujący były nie tylko zeznania powoda jako świadka, ale i inne dowody, które doprowadziły sąd karny do wniosku, iż wina powoda w zakresie zarzucanych mu czynów nie budzi wątpliwości.

Sąd przeanalizował żądanie powoda także w aspekcie odpowiedzialności opartej również na innych uregulowaniach.

Przepis art. 444 k.c. stanowi, iż w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia

szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia, a jeżeli poszkodowany stał się inwalidą, także sumę potrzebną na koszty przygotowania do innego zawodu (§1). Dalej z regulacji art. 445 k.c. wynika, iż w wypadkach przewidzianych w artykule 444 k.c. sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę (§1). Przy czym przepis ten stosuje się również w wypadku pozbawienia wolności oraz w wypadku skłonienia za pomocą podstępem, gwałtu lub nadużycia stosunku zależności do poddania się czynowi nierządному (§2).

Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie uzasadnia przyjęcia żadnej z powyższych przesłanek uzasadniających zasądzenie odszkodowania. U powoda nie doszło do uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, co uzasadniałoby zasądzenie żądanej przez powoda kwoty. To pozwany w świetle prawomocnego wyroku karnego doznał uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia. Tym samym brak jest podstaw do zasądzenia zadośćuczynienia w oparciu o art. 445 k.c. Brak jest jakichkolwiek dowodów wskazujących na to, by zaistniały również przesłanki odpowiedzialności z art. 445 §2 k.c., a w szczególności, by pozwany pozbawił powoda wolności.

Nie stanowi również podstawy uwzględnienia żądania powoda chociażby w części art. 448 k.c. Stanowi on, iż w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Przepis art. 23 k.c. wskazuje, iż dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Dobra osobiste są wyróżnioną kategorią dóbr prawnie chronionych przez przykładowe wyliczenie. Pod ochroną cywilnoprawną pozostają także inne dobra osobiste, niż wymienione w przepisie. Odnoszą się one do cielesnej i duchowej natury człowieka, są z człowiekiem nieodłącznie związane i wobec tego niezbywalne, należą do dóbr niematerialnych.

Przez dobra osobiste powszechnie rozumie się niemajątkowe wartości o charakterze atrybutów człowieka, mają w nim swoją podstawę, wyrażają jego psychofizyczną osobowość. Z takim ich usytuowaniem łączy się kwestia ujęcia cech znamionujących te dobra i uznania doniosłości prawnej określonych wartości ze względu na subiektywne wyobrażenia jednostki albo postrzeganie obiektywne, oparte na poglądach panujących w społeczeństwie.

Zbiór dóbr osobistych nie jest kategorią statyczną. Na jego zawartość mają wpływ dokonujące się w świadomości społecznej przewartościowania związane z postępowaniem cywilizacyjnym, zmianami kulturalno-obyczajowymi. Dobra osobiste wynikają z tych wartości niemajątkowych, które są ściśle związane z człowiekiem, obejmując jego fizyczną i psychiczną integralność albo będąc przejawem jego twórczej działalności; skupiają niepowtarzalną, pozwalającą na samorealizację indywidualność człowieka, jego godność oraz pozycję wśród innych ludzi. Dobrem osobistym jest wartość immanentnie złączona z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, niezależna od jego woli, stała, dająca się skonkretyzować i zobiektywizować.

Powód nie wskazał, nie udowodnił konkretnych dóbr osobistych, które w jej ocenie miał naruszyć pozwany. Określił tylko zachowania pozwanego, które w jego ocenie skutkować miały odpowiedzialnością pozwanego.

Do dóbr osobistych – na które w kontekście przedmiotowego żądania powoda należy zwrócić szczególną uwagę jest wolność. Według panującego zapatrywania pojęcie wolności na gruncie tego przepisu powinno być rozumiane szeroko, z uwzględnieniem zarówno fizycznej swobody poruszania się, jak i swobody decydowania przez człowieka o swoich sprawach, wolności od obawy, strachu, przymusu psychicznego (swoboda sumienia, nietykalność mieszkania, integralność seksualna, prawo do prywatności, nietykalność osobista). Dalej - w związku z żądaniem zgłoszonym przez powoda wskazać należy na pojęcie czci jako dobra osobistego. W wyroku Sądu Najwyższego z 8 maja 2014 roku (V CSK (...)) wskazano, iż „Powszechnie wyróżnia się dwa przejawy dobra osobistego, jakim jest cześć człowieka: cześć zewnętrzną (dobre imię) oraz cześć wewnętrzną (godność osobistą). Cześć zewnętrzna to, mówiąc krótko, opinia,

którą o danej osobie mają inni, a cześć wewnętrzna, to poczucie osoby o swojej wartości; oczekiwanie przez nią szacunku od innych". Naruszenie czci zewnętrznej (dobrego imienia, dobrej sławy) nazywane zniesławieniem, polega na pomówieniu danej osoby o takie postępowanie lub właściwości, które mogą ją poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego do zajmowania określonego stanowiska, wykonywania zawodu lub innej działalności. Cześć wewnętrzna (godność osobista) doznaje uszczerbku w razie znieważenia, przez które rozumie się zachowanie polegające na ublżeniu komuś, ośmieszeniu, okazywaniu pogardy, upokorzeniu.

Znieważenie innej osoby może nastąpić nie tylko w jej obecności, ale i pod jej nieobecność, wtedy jednak ogranicza się do przypadków zniewagi dokonanej publicznie lub w zamiarze, aby do tej osoby dotarła.

W art. 23 k.c. nie zostało wymienione dobro osobiste określane nazwą „prywatność”. Jako podstawę normatywną dla jego wyróżnienia można wskazać art. 47 Konstytucji, gwarantujący każdemu prawo do ochrony prawnej „życia prywatnego, rodzinnego”, do „decydowania o swoim życiu osobistym”.

Dobra osobiste „pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach”.

Prawa osobiste, które służą ochronie dóbr osobistych, należą do kategorii praw podmiotowych bezwzględnych – skutecznych erga omnes. Każdego obowiązuje zakaz naruszenia, a nawet zagrożenia naruszeniem, dobra osobistego innego podmiotu.

Dalej – przepis art. 24 §1 k.c. wskazuje, iż ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Ochrona dóbr osobistych na podstawie powyższego przysługuje każdej osobie, której dobru osobistemu cudze działanie bezpośrednio zagraża lub je narusza.

Natomiast odpowiedzialność za naruszenie (zagrożenie) dobra osobistego ponosi ten, kto jest sprawcą zagrożenia lub naruszenia, a w razie dochodzenia roszczeń majątkowych określonych w art. 24 §1 zd. 3 k.c. może też wchodzić w grę odpowiedzialność innego podmiotu.

Realizacja roszczeń majątkowych w ramach ochrony dóbr osobistych wymaga spełnienia częściowo odmiennych przesłanek wynikających z innych przepisów kodeksu, do których odsyła §1 zd. 3. Na podstawie art. 24 §1 k.c. należy wskazać następujące przesłanki ochrony: istnienie dobra osobistego; zagrożenie naruszeniem lub naruszenie dobra osobistego; bezprawność działania, które zagraża dobru osobistemu lub je narusza.

Powód musi zatem wykazać, że dochodzi ochrony istniejącego dobra osobistego oraz że zostało ono przez działanie pozwanego zagrożone lub naruszone. Natomiast przesłankę bezprawności sąd uzna za spełnioną, jeżeli pozwany nie udowodni, że jego działanie nie było bezprawne. Oznacza to, że bezprawność jako przesłanka ochrony dóbr osobistych jest objęta domniemaniem, którego podstawę stanowi fakt naruszenia (zagrożenia) tych dóbr. Przepis nie uzależnia jednocześnie ochrony od winy sprawcy naruszenia (zagrożenia) dobra osobistego.

Powód powinien określić dobro osobiste, jeżeli nie nazwą, to opisując te wartości, ze względu na które występuje z żądaniem ochrony.

Do środków ochrony dóbr osobistych należą: roszczenie o zaniechanie działania zagrażającego dobru osobistemu; roszczenie o dopełnienie czynności potrzebnych do usunięcia skutków dokonanego naruszenia dobra osobistego; roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne lub o zapłatę odpowiedniej sumy na cel społeczny.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie uprawdopodobnia nawet, by pozwany naruszył jakiegokolwiek dobro prawnie chronione powoda.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd na podstawie art. 415 k.c., art. 444 §1 k.c. w zw. z a art. 445 §1 i §2 k.c., art. 448 k.c., art. 23 k.c. i art. 24 §1 i §2 k.c. powództwo oddalił.

Przepis art. 108 § 1 k.p.c. nakazuje Sądowi rozstrzygać o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji.

Treść art. 98 § 1 k.p.c. reguluje kwestię kosztów procesu. Wynikają z tego przepisu dwie zasady: zasada odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasada kosztów celowych. Strona przegrywająca jest bowiem obowiązana zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

Strony nie były reprezentowane przez fachowych pełnomocników procesowych.

Stosownie jednak do treści art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu według doktryny zaliczyć można nie tylko te związane z samym przebiegiem postępowania, lecz także dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony.

Mając na uwadze sytuację majątkową i rodzinną powoda, Sąd na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powoda kosztami procesu, orzekając jak w punkcie 2 wyroku.

Na oryginale właściwy podpis